

Τραπεζούντος Χρυσάνθου

«Περί Εθνικών Παραδόσεων»

Η Προσφορά του ελληνισμού στον παγκόσμιο πολιτισμό

- Ένα ιστορικό κείμενο – ύμνος για τον Ελληνορθόδοξο Πολιτισμό και την επιβίωσή του μέσω των εθνικών παραδόσεων του Γένους
- Η επικαιρότητα του μνημειώδους κειμένου του Μητροπολίτου Χρυσάνθου στην Ελλάδα που ψυχορραγεί
- Η εκπολιτιστική αποστολή του Οικουμενικού Πατριαρχείου

Ο περισπούδαστος γόνος της Κομοτηνής Μητροπολίτης Τραπεζούντος Χρυσάνθος εξεφώνησε στην περίφημη και πολύφημη Ροβέρτειο Σχολή Κωνσταντινουπόλεως την μνημειώδη ομιλία του, υπό τον τίτλο «Περί Εθνικών Παραδόσεων», η οποία αποτελεί έναν ύμνο για τον ελληνορθόδοξο πολιτισμό στο διάβα των αιώνων και στην επιβίωσή του, παρά τις εκάστοτε δυσμενέστατες ιστορικές συνθήκες, μέσω της διαφυλάξεως των εθνικών παραδόσεων του ρωμαϊκού γένους.

Δεν είναι διόλου τυχαίο το γεγονός ότι ο Μητροπολίτης Χρυσάνθος χαρακτηρίζει τη διαφύλαξη και τήρηση των εθνικών παραδόσεων ως την «ψυχή» του Έλληνα και του Έθνους.

Αποτελούν δηλαδή οι εθνικές παραδόσεις την «εθνική ψυχή» του Ρωμαϊκού Γένους και θεμελιώνουν την εθνική αυτοσυνειδησία, ταυτότητα και πολιτισμική ιδιοπροσωπία των Ελλήνων.

Το μνημειώδες τούτο κείμενο της συγκεκριμένης ομιλίας του υψιπέτους Ιεράρχου έχει ιδιαίτερη ιστορική σημασία και αξία εάν λάβει κάποιος υπόψιν ότι τα μηνύματα που εκπέμπει είναι εξόχως επίκαιρα εντός του ιστορικού γίνεσθαι της συγχρόνου Ελλάδος, η οποία ψυχορραγεί αφού προηγουμένως και ήδη από πολλών ετών έχει θάψει το «πατροπαράδοτον σέβας» αυτής και έχει ξεπουλήσει «αντί πινακίου φακής» τα λεγόμενα «εθνικά πρωτοτόκιά» της στο βωμό ενός δήθεν μεγαλεπίβουλου εκσυγχρονισμού, προοδευτισμού και εξευρωπαϊσμού που την οδήγησαν στο να απωλέσει «οικεία βουλήσει» ως «άβουλη και μοιραία» την εθνική ταυτότητα, αυτοσυνειδησία και πολιτισμική διαχρονική ιδιοπροσωπία της.

Ο Μητροπολίτης Χρυσάνθος ραπίζει τους αρνητές των εθνικών παραδόσεων και αφυπνίζει συνειδήσεις με την επιστημονική ιστορική τεκμηρίωση των γραφομένων του και με την ως «κατάθεση ψυχής» γνησίου και ακραιφνούς Έλληνα βιωματική εμπειρία του περί του τι είναι και εκφράζουν οι εθνικές παραδόσεις του λαού και του Γένους μας. Το δε ιστορικών διαστάσεων πλέον κείμενο του Ιεράρχου προσλαμβάνει μεγαλύτερη αξία και καθίσταται ακόμη περισσότερο επίκαιρο στο «ιστορικό παρόν» της συγχρόνου Ελλάδος, η οποία βιώνει τον εθνικό και πολιτισμικό «αυτομηδενισμό» της και την «οντολογική ανυπαρξία» της, καθώς μάταια προσπαθεί να στηριχθεί κάπου και να βρει κάποιο έρεισμα για να

επιβιώσει, αφού από πολλών ετών έχει απωλέσει οικειωθελώς την «εθνική και πολιτισμική ψυχή» της. Όσο όμως η πανταχόθεν βαλλομένη Ελλάδα διατηρούσε ζώσα και ακμαία την «εθνική και πολιτισμική ψυχή» της μέσα στην μαρτυρική διαχρονική περπατησιά της, τότε και μόνο μπορούσε να αποκρούσει τους ποικιλόμορφους επιβουλείς της και να επιβιώσει αξιοπρεπώς έχοντας ως «ασπίδα οντολογική» την βίωση των εθνικών παραδόσεών της. Σήμερα πλέον ομολογούμε ότι πτωχεύσαμε οικονομικά, αλλά εθελουφλούμε και πεισματικά δεν ομολογούμε ότι προηγουμένως πτωχεύσαμε πνευματικά και πολιτισμικά, δηλαδή οντολογικά.

Ο Μητροπολίτης Χρύσανθος μάς καλεί να αφυπνισθούμε, να αντισταθούμε και να αναστηθούμε συνειδησιακά. Τούτο μπορεί να συμβεί μόνο όταν προστρέξουμε και πάλι «επί τας πηγάς των υδάτων» για να πιούμε το «ζωογόνο ύδωρ» που ήταν και παραμένουν οι εθνικές παραδόσεις μας. Στο ιστορικό και μνημειώδες αυτό κείμενο, ο περισπούδαστος Ιεράρχης γράφει μεταξύ άλλων και τα εξής:

«Ο Κωστής Παλαμάς στον «Δωδεκάλογο του Γύφτου» περί των αρπακτικών διαθέσεων με τις οποίες κατά τον Μεσαίωνα ωρμούσαν στην ανατολή και στην Πόλη οι από Δυσμών και βορρά και ανατολής θάρβαροι, ήτοι οι Φράγκοι, οι Σλαύοι και οι Τούρκοι, προσπαθώντας να πνίξουν την ωραία μας φυλή και εμαίνονταν να την αρπάξουν από τα χέρια του Προμηθέως Έλληνας και να σθήσουν την μοναδική λαμπάδα φωτός και πολιτισμού που περιφέραμε επί της γης εμείς οι ωραιότατοι ιδεολόγοι του κόσμου, λέγει τους ωραίους τούτους στίχους: «Και ήταν όπου κόσμου αντίμαχοι / με την ίδια ερωτόπαθη μανία / ν' αγκαλιάσουν λαχτάριζαν / τη πανώρια βοσπορίτισσα, τη μία / και κατάλαμπρα ντυμένοι καταστάλαζαν / και φιλούσανε τα χώματα και τα πόδια της πατούσαν / σαν ακρίδες πέφταν οι λαοί / μέλισσες εκεί οι λαοί πετούσαν / και ήτανε, η πανώρια δύο γυαλιών / αφροκάμωτη νεράϊδα / κι' είσουν εσύ, ω Πόλη, ω Πόλη / και είτανε της γης το περιβόλι/».

Τους στίχους τούτους ενθυμούμαι κάθε φορά που συλλογίζομαι την ορμή με την οποία Βούλγαροι, Φράγκοι και Τούρκοι, βάλθηκαν και πάλι να πνίξουν την όμορφη και ευγενική ελληνική φυλή και να την φραγκέψουν και να την Τουρκέψουν. Τί θα την γλυτώσει; Η ψυχή της και οι εθνικές της παραδόσεις...

Εθνικές παραδόσεις είναι κάτι τι που είτε ως ψυχική αρετή είτε ως ήθη και έθιμα, συναισθήματα, δοξασίες, συστήματα, ιδανικά, παραμύθια, παροιμίες, δημοτικά τραγούδια, θρησκεία, παρέδωσαν σε εμάς οι πατέρες μας και όσο λεπτομερές είναι η ελληνική ψυχή, τόσο λεπτομερείς και ευγενικές και αληθινά εκπολιτιστικές είναι και οι εθνικές παραδόσεις, και αυτές ξεχωρίζουν το έθνος μας από τα άλλα έθνη και το αναδεικνύουν ευγενέστερο και αληθινά πολιτισμένο.

Οι ψυχικές αρετές οι οποίες προσδιορίζουν τον Έλληνα, είναι η υπερηφάνεια, η ανεξαρτησία, η ευγένεια, ο πολιτισμός, η αγάπη προς τον κόσμο και η προσπάθεια προς ανύψωσή του. Οι παραδόσεις όλες μαζί είναι εκδηλώσεις και συγχρόνως συστάσεις της εθνικής ψυχής...

Ο σεβασμός και η ανάμνηση και η τιμή των νεκρών είναι μια από τις ωραιότερες παραδόσεις του έθνους μας από τους αρχαιστάτους χρόνους έως την σήμερα... η παράδοση της δημοτικής ποιήσεως, το δημοτικό τραγούδι, είναι πολύτιμος διότι αντικατοπτρίζει και συγχρόνως αναπτύσσει την λεπτότητα και τον ρυθμό και την αρμονία της ελληνικής ψυχής...

Ιερά και ωραία εθνική παράδοση της ελληνικής φυλής είναι ο εκπολιτισμός της οικουμένης. Ώρμησε ο Μ. Αλέξανδρος, ο οποίος ήταν η συνισταμένη και η ενσάρκωση όλων των αρετών της ωραίας ελληνικής ψυχής, ώρμησε δια μέσου της Ασίας μέχρι των Ινδιών προς ίδρυση παγκοσμίου αυτοκρατορίας και στο μέγα τούτο έργο δεν έκανε ό,τι έκαναν οι Καίσαρες της Ρώμης, να υποδουλώσει δηλαδή λαούς και να πιέσει θρησκείες και επιστήμη ελευθέρα. Ούτε ό,τι έκαμε ο Μ. Ναπολέον αφήνοντας πίσω του μόνο αίματα και ερείπια. Σύμβολο και ιδανικό του Μ. Αλεξάνδρου ήταν η συνδιαλλαγή Ασίας και Ευρώπης με την εξάπλωση του πολιτισμού και με την ίδρυση κράτους κοσμοπολίτικου, όπου έθνη και θρησκείες θα ήταν ίσα και εξ ίσου σεβαστά. Εσεβάσθη πρώτος αυτός τόσο την φιλοσοφία του διδασκάλου του Αριστοτέλους, όσο και την Αθηνά των Αθηνών και τον Ιεχωβά της Ιερουσαλήμ... μόνον εφρόντισε να ανυψώσει του λαούς με τον πολιτισμό. Στο εξανθρωπιστικό του έργο και στο εορταστικό πέρασμά του συνοδεύουν τον Μ. Αλέξανδρο ολιγοστοί στρατιώτες, αφοσιωμένοι, πιστεύοντες, ολίγοι ήρωες με ολίγους ποιητές, καλλιτέχνες και σοφούς περί ένα άρμα του Θεού. Και η βάρβαρη οικουμένη παντού όπου η θεία όψη του... γονατίζει και οι βάρβαροι λαοί προσκυνούν... Με μάτι Θεού διατρέχει τον κόσμο και σπέρνοντας τον ελληνικό σπόρο και αναπτύσσει και πολλαπλασιάζει τις πολυάριθμες κοινότητες, ιδρύει και στήνει τις ελληνικές πόλεις, φρουρούς αληθινούς κινήσεως, προόδου φωτός πολιτισμού για τον δρόμο της ανθρωπότητας. Και όλοι οι λαοί ξυπνούν, ζεσταίνονται γύρω μας στο φως και μας αγαπούν και αναπτύσσονται και προσπαθούν να εκπολιτισθούν.

Μεταφέρεται κατά Μάϊο του 330 η έδρα του Ρωμαϊκού Κράτους από τη Ρώμη στην Κωνσταντινούπολη και από την ημέρα που ο Κωνσταντίνος γίνεται χριστιανός, εκλείπει ο επί πτωμάτων και ερειπίων στηριχθείς ρωμαϊκός δεσποτισμός και υπό την επίδραση των ελληνικών παραδόσεων αρχίζει η εμφάνιση πολιτείας όχι κυριάρχων και κυριαρχουμένων αλλά ισοπολιτών.

Το ελληνικό πνεύμα το οποίο εκυβέρνησε και κυβερνά τον κόσμο, διέπλασε την βυζαντινή αυτοκρατορία με την ελληνική γλώσσα ως επίσημο όργανο πρώτα της Εκκλησίας και έπειτα της Πολιτείας. Η δε μεγίστη προς τον ανθρωπισμό και την ανθρωπότητα εκδούλευση της αδελφότητας συνύπαρξη και διοίκηση πολλών ισοτίμων ισονόμων λαών.

Εάν συγκρίνουμε την ελληνική επικράτηση και το εξανθρωπιστικό έργο της ελληνικής φυλής κατά τους αλεξανδρινούς και βυζαντινούς χρόνους προς το ληστοπειρατικό έργο των φράγκων σταυροφόρων του Μεσαίωνα, οι οποίοι μη έχοντες σχέση με τίποτε το θρησκευτικό ώρμησαν σαν πεινασμένη αγέλη λύκων κατά των σπιτιών και των αγαθών μας για να αρπάξουν και ερημώσουν, και προς το κατακτητικό έργο των νεωτέρων σταυροφόρων που οι νεώτεροι φράγκοι – εξαίρεση κάνουν μέχρι τινός οι Άγγλοι – και που ώρμησαν στην Ανατολή μόνο για να την εκμεταλλευθούν οικονομικώς και που αδιαφορούν για την ψυχή λαών ευγενικών και τους αφήνουν ακόμα να σφαδάζουν κάτω υπό την πτέρνα απαισίου τυράννου, με τον οποίο οι ίδιοι συνθηκολογούν και συμπράττουν.

Θα θαυμάσουμε την υπεροχή της ελληνικής ψυχής και των εθνικών μας παραδόσεων. Έχει και η ελληνική φυλή την εμπορικότητά της, αλλά η εμπορικότητα δεν είναι σκοπός όπως των φράγκων, αλλά είναι μόνον μέσο και βάθρο για να υψώνουμε αμέσως το φως και το πνεύμα, και τον πολιτισμό για τον εαυτό μας και τους γύρω μας λαούς, όπου και αν ευρισκόμαστε εγκατεστημένοι και είμεθα οι

οργανωτές και οι ρυθμιστές του πραγματικού και του πνευματικού κόσμου της οικουμένης. Και τώρα δε ενστίκτως και χωρίς να το καταλαβαίνουμε κάνουμε το ίδιο εκπολιτιστικό έργο μεταξύ των λαών.

Και κατά την μακρά και σκοτεινή νύκτα της Τουρκικής Τυραννίας πάλι το ελληνικό πνεύμα εργάσθηκε προς συγκράτηση της θρησκείας και του πολιτισμού των λαών της αυτοκρατορίας. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο που συνεκέντρωσε μέσα του όλη την ελληνική ζωή και ψυχή και όλες τις εθνικές παραδόσεις, κατόρθωσε δια μέσου ποικίλων καταιγίδων και τρικυμιών να φυλάξει άσβεστο το ιερό πυρ της θρησκείας και το Οικουμενικό Πατριαρχείο εχρησίμευσε ως στήλη φωτεινή που οδήγησε τους λαούς της αυτοκρατορίας δια μέσου της ξηράς και καυστικής ερήμου της δουλείας και με τον αγώνα των εθνοτήτων που ανέλαβε από το 1908 εναντίον του νεοτουρκικού κομιτάτου. Τίποτε άλλο δεν επεδίωξε παρά μόνον την ισοπολιτεία και ανάσταση των λαών της τουρκικής αυτοκρατορίας και εξέσπασε ο αγώνας εκείνος στον βαλκανικό πόλεμο κατά της Τουρκίας.

Γι' αυτό και ο ελληνισμός δεν έχει να πολεμήσει κατά του Παπά. Ο Έλληνας Παπάς δεν έχει, δόξα τω Θεώ, καμμία σχέση με τον φρακόπαπα. Ο ελληνόπαπας είναι απλούς πολίτης και στρατιώτης του έθνους όπως ο δάσκαλος και ο κάθε στρατιώτης και διαφέρει τόσο από τον ξένο παπά και τα συστήματα του φραγκικού κλήρου, ώστε, όπως ορθά παρατήρησε ο αείμνηστος Περικλής Γιαννόπουλος, αν ένας ταγματάρχης και ένας παπά ανταλλάξουν τα ρούχα τους, αδύνατο να διακριθεί ποιός ο παπάς και ποιός ο στρατιώτης.

Αν η Ορθόδοξη Ελληνική θρησκεία και λατρεία συγκινεί την ψυχή και του πλέον ανεπτυγμένου Έλληνα – φθάνει να μην την έχει διαφθείρει ο φραγκισμός – τούτο οφείλεται στο ότι η Ορθόδοξη Χριστιανική θρησκεία και λατρεία εζυμώθη με την ελληνική ψυχή και με τις εθνικές μας παραδόσεις και μόνον όταν ο χριστιανισμός εζυμώθη με την ελληνική ψυχή και τις εθνικές μας παραδόσεις, τότε μόνο τον αποδέχεται τελειωτικώς ο ελληνικός λαός...

Έτσι τον ναόν της Παρθένου Αθηνάς διαδέχεται ο νέος της νέας Παρθένου Σοφίας με το υπέροχο κάλλος του και ο ελληνικός λαός εμβαίνει μέσα στο Ναό τραγουδώντας τα νέα τραγούδια και παρίσταται όχι μόνον ακροατής του ελληνικού δράματος στο θρησκευτικό θέατρο αλλά και λαμβάνει μέρος σ' αυτό κατά την θεία λατρεία – που είναι πάντα ηλιόλουστη, φωτεινή, πολύχρωμη, πανηγυρική και εν μέσω της ωραίας νέας ζωγραφικής, που καταστολίζει τα πάντα από τα βάθρα έως τους θόλους και καταθέλγει τις αισθήσεις του, ασθάνεται ο ελληνικός λαός ότι δεν του στερούν τίποτε από τη ζωή και τη χαρά και την ομορφιά που είναι συνηθισμένος να έχει και να λατρεύει, όταν οι χοροί τραγουδούν και οι φωτοχυσίες και τα θυμιάματα και οι λαμπροστόλιστοι νέοι ιερείς παίζουν το δράμα και όταν οι ρήτορες Χρυσόστομοι από τον άμβωνα δίδουν στον ελληνικό λαό την υπέρτατη απόλαυση παντός Έλληνας πάσης εποχής, τον ΛΟΓΟΝ, και καταμεθούν και αυτοί, τότε μόνο ο ελληνικός λαός αισθάνεται τον εαυτό του, εννοεί ότι δεν έχασε τίποτε, ότι είναι όλα τα ίδια, ότι τίποτε δεν τον υστέρησαν και μόνον υπ' αυτούς τους όρους κάθε γνήσιος Έλληνας συγκινείται στην Εκκλησία του...

Και όχι μόνον τούτο αλλά και μία απλή παράκληση ή λειτουργία με ένα απλό ιερέα, και με την μονότονη βυζαντινή ψαλμωδία εμπρός στη γλυκύτατη προστατευτική Παναγία, που μελαγχολεί μόνη της σ' ένα ερημοκλήσι, μας συγκινεί βαθύτατα γιατί υπενθυμίζει χρόνους δυστυχισμένους εθνικών συμφορών οπότεν τα ερημοκλήσια

αντηχούσαν από κλάματα και μοιρολόγια την αποθαμένη ωραιότητα της φυλής, και στη μυστική παράκληση και λειτουργία βρίσκουμε κάποια παρηγοριά και κάποιο θάρρος και κάποια ενίσχυση. Και οι εθνικές παραδόσεις, αφού δια μέσου των αιώνων εφυλάχθηκαν και εφύλαξαν το λεπτό και φωτεινό χρώμα του εθνικού μας χαρακτήρος, και στην εθνική συμφορά αυτές πάλι μας εμπνέουν την ευγενικότατη, την αλύγιστη υπερηφάνεια και το ψυχικό μεγαλείο, που και στη δυστυχία του έδειξε ο ελληνικός λαός και έτσι στην πτώση μας τραβούμε το δρόμο μας σαν ευγενικά αρχοντόπαιδα μέσα στους άλλους λαούς...

Την αξία των εθνικών μας παραδόσεων, βαθύτατα συναισθάνονται οι πατέρες μας και μακρούς αγώνες διεξήγαγαν προς διαφύλαξή τους. Οι αγώνες οι οποίοι κατά τον 9^ο αιώνα διεξήχθησαν μεταξύ Ανατολικής και Δυτικής Εκκλησίας αιτία είχαν όχι μόνο δογματικές διαφορές «Περί Εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος και εκ του Υιού» ή της χρήσεως των αζύμων. Τα αίτια των αγώνων ήταν βαθύτερα. Ήταν προσπάθεια να διασωθούν οι εθνικές μας παραδόσεις και ο βυζαντινός πολιτισμός από τον κίνδυνο του εκφραγκισμού, ο οποίος πολεμούσε τις εθνικές μας παραδόσεις με την πνευματική κατάσταση, την οποία ήθελε να επιβάλει στην Ανατολή ο Πάπας και η Δυτική Εκκλησία. Και ο Μέγας Πατριάρχης Φώτιος και όλοι οι αριστοκράτες του κλήρου και του λαού που εκήρυξε το σχίσμα της Ανατολικής από τη Δυτική Εκκλησία έσωσε τις ευγενείς εθνικές παραδόσεις μας και τον βυζαντινό πολιτισμό από την φραγκική απορρόφηση.

Τούτο ερέθισε τους φράγκους ακόμη περισσότερο και γι' αυτό με τις σταυροφορίες επιχείρησαν κατά τον 13^ο αιώνα την ολική κατάκτηση και τον δια των όπλων εκφραγκισμό του Βυζαντίου. Και τότε εξηγέρθη σύσσωμο το Έθνος και εξεδίωξε τους φράγκους από την Ανατολή. Το εκφραγκισμό των εθνικών μας παραδόσεων απέκρουσαν και όταν οι πατέρες μας κατά τις παραμονές της πτώσεως της Κωνσταντινουπόλεως δεν εδέχοντο την ένωση της Δυτικής και της Ανατολικής Εκκλησίας.

Τότε ο μονάζων στη Μονή του Παντοκράτορος Γεννάδιος ο Σχολάριος ο κατόπιν Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, αποτεινόμενος προς τους οπαδούς της ενώσεως συμπολίτες του γράφει: «άθλιοι Ρωμαίοι, εις τι επλανήθητε, και επλανήθητε, και απεμακρύνετε εκ της ελπίδος του Θεού και ελπίσατε εις την δύναμιν των φράγκων, και συν τη πόλει εν η μέλλει φθαρείναι, εχάσατε και την ευσέβειάν σας... γινώσκετε, άθλιοι πολίται, τι ποιεíte, και συν τω αιχμαλωτισμώ, ου μέλλει γενέσθαι εις υμάς εχάσατε και το πατροπαράδοτον και ωμολογήσατε την ασέβειαν ουαί υμίν εν τω κρίνεσθαι...»

Εξίσταται ο ελληνικός λαός, όχι μόνον όταν ξένοι επιβουλεύονται τις εθνικές του παραδόσεις, αλλά και όταν δικοί του άνθρωποι ξενομανείς ζητούν υπό την μορφή μεταρρυθμίσεως να επιβάλουν στο λαό ξένες ιδέες και ξένα συστήματα, τα οποία αδυνατεί η εθνική ψυχή να χωνεύσει ή να αφομοιώσει και όταν τυχόν δια της βίας επιβληθούν στο λαό οι ξένες ιδέες, έρχεται ημέρα κατά την οποία δια μιάς αναστατώσεως ο λαός αποτινάζει τα ξένα και εισέρχεται στον φυσιολογικό του δρόμο.

Ο σάλος, ο οποίος κατά τον 8^ο αιώνα ανεστάτωσε το Βυζάντιο με το ζήτημα της εικονομαχίας, οφείλεται εις τούτο, ότι οι κατά τα άλλα μεγαλοφυείς αυτοκράτορες Λέων ο Ίσαυρος και ο υιός του Κωνσταντίνος κατά το μεταρρυθμιστικό και δημιουργικό ελληνικού δικαίου και ελληνικού πολιτισμού έργο τους επεχείρησαν να εκριζώσουν μερικές εθνικές παραδόσεις και να απαλύνουν μερικά χρώματα της

εθνικής ψυχής. Τότε μόνον κόπασε ο σάλος, όταν έμειναν άθικτες οι εθνικές παραδόσεις αφού απεκαθάρθησαν μόνον από κάποια σκωρία, την οποία επεσώρευσαν σ' αυτές οι αιώνες...

Προς την Μητερίτσα μας, δηλαδή προς τις εθνικές μας παραδόσεις, πρέπει, αγαπητοί εταίροι, να έχουμε πάντοτε εστραμμένο τον νου και τον λογισμό μας, προς την ωραία Μητερίτσα μας μέσα από τα σπλάχνα της οποίας είναι ριζωμένες οι παραδόσεις μας, απ' εκεί πίνουν τον αδρό χυμό και φουντώνουν σαν θαλερά και καλλίκορμα δένδρα και των θαλερών αυτών δένδρων κλαδιά και λουλούδια και καρποί και δροσούλα και μέλι είναι η εθνική μουσική και κάθε ελληνική καλλιτεχνία που πλάθουν επί τη βάσει εθνικών παραδόσεων οι αριστοκράτες της φυλής, και οι νεοέλληνες δημιουργοί. Τέτοιοι αριστοκράτες της φυλής, παρόντες και μέλλοντες είσθε και σεις, αγαπητοί εταίροι, και στήνετε και κρατείται τις εθνικές παραδόσεις, εναρμονίζοντες αυτές προς την σύγχρονη εθνική ζωή και την νεοελληνική δημιουργία. Έτσι θα αντηχήσει και πάλι καθ' όλη την Ανατολή η κελαϊδώτρα Λύρα και η ζωντανεύτρα μουσική του νεοέλληνα Ορφέως και θα ηρεμώνει τα θηρία. Γρανίτες και ξερόβραχοι θα παλεύουν σαν φυτά και ο ελληνικός ήλιος και το ελληνικό φως θα σκορπίσει τις κουκουβάγιες και τα νυκτόβια πτηνά, που η φραγκιά συνεσώρευσε στην ωραία ελληνική γη, η οποία σαν άλλη Πηνελόπη κοροϊδεύουσα τους εγκαταστημένους στο σπίτι της εραστής και αφρόντιστα τραγουδούσαν, υφαίνει τα όνειρά της και τα πολύχρωμα υφάσματα που βλέπουμε κατά την δύση του ηλίου στον γαλάζιο ελληνικό ουρανό».

Το παραπάνω εμπειριστατωμένο και τεκμηριωμένο κείμενο του περισπούδαστου λάτρη και «ενθέου εραστή» και «ζηλωτή» του ελληνορθόδοξου πολιτισμού, Μητροπολίτου Τραπεζούντος Χρυσάνθου είναι σήμερα περισσότερο παρά ποτέ επίκαιρο διότι ως Γένος όντως «φραγκέψαμε», καθώς κατά τις τελευταίες κυρίως δεκαετίες «ξεπουλήσαμε αντί πινακίου φακής» τα ελληνορθόδοξα, εθνικά και πνευματικά, «πρωτοτόκιά» μας, βαυκαλιζόμενοι ότι γίναμε Ευρωπαίοι. Ο άκρατος μιμητισμός μας σε συνδυασμό με την άκρατη ξενομανία μας συνετέλεσαν στην απώλεια την «εθνική ψυχής» μας. Καταντήσαμε «παρατρεχάμενοι του ενός και του άλλου». Οι έννοιες της εθνικής τιμής και αξιοπρέπειας έγιναν το «ποδόμακτρό» μας διότι αφελώς και αυτοεξευτελιστικώς πιστέψαμε ότι απεκδυόμενοι την εθνική μας ταυτότητα, αυτοσυνειδησία και ιδιοπροσωπία, και ενδυόμενοι το «κουστούμι του ευρωπαίου και του προοδευτικού», οδηγηθήκαμε σε έναν εξευτελιστικό πιθηκισμό προς κάθε τι το ξενόφερτο. Ως νεοέλληνες πάσχουμε από την ασθένεια της «προοδοπληξίας» που είναι εμφανέστατα το συνώνυμο της αυτοαναιρέσεως και αυτοακυρώσεώς μας ως ελληνορθόδοξου Γένους.

Ας το ομολογήσουμε: «Φραγκέψαμε δεινώς». Ζούμε, σκεφτόμαστε, διαλεγόμαστε, αντιδρούμε και πορευόμαστε την «ιστορική περπατησιά» μας στο παρόν αρνούμενοι και θάπτοντας το παρελθόν μας αφού έχουμε ήδη υποθηκεύσει το μέλλον μας.

Η κραυγή αγωνίας του Θρακός Μητροπολίτου Τραπεζούντος Χρυσάνθου είναι η φωνή της **«κοιμωμένης ιστορικής συνειδήσεώς»** μας. Η ανάσταση της **«εθνικής ψυχής»** μας μπορεί να συντελεσθεί από φωτισμένες προσωπικότητες και του εκκλησιαστικού και του εν γένει λεγομένου χώρου της πνευματικής ηγεσίας που διακονεί τα γράμματα, την τέχνη και τον πολιτισμό, που δυστυχώς στις μέρες μας «καθεύδουν ύπνον βαρύ».